

Т.О.Семененко, канд. екон. наук, доц.,

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ПРОБЛЕМИ КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ОЧІКУВАНЬ

Однією з головних цілей грошово-кредитної політики є підтримка стабільності цін. Інфляція є однією з найбільш актуальних соціально-економічних проблем. На сьогодні Україна є країною з надмірно високою інфляцією. Її середній рівень за 2000-2009 роки склав 13.3% з надмірно високою волатильністю показника – 65%. Висока інфляція створює серйозні перешкоди усім економічним агентам: для держави – створює соціальну напругу в суспільстві; для бізнесу – підриває його інвестиційні і кредитні можливості; для населення – знижує рівень життя. Спектр суджень стосовно причин інфляції і методів її скорочення дуже широкий і наповнений протиріччями. Аналіз економічних моделей, позицій економістів різних течій свідчить, що економічні агенти найчастіше очікують від економістів, від уряду точних прогнозів. Ці прогнози, в основному, формуються на основі моделей, що поділяються на два принципово різні класи – адаптивні і раціональні. Перші екстраполюють минулі тенденції на майбутнє, а другі – намагаються докопатися до сутності явища. Але, як показує практика, саме така розмежованість і призводить до хибності висновків.

Тому нагальним є питання комплексного аналізу цієї проблеми, вивчення монетарних і немонетарних чинників впливу на інфляційну динаміку і напрацювання рекомендацій в галузі грошово-кредитної політики з метою зниження темпів зростання цін.

За останньою інформацією (квітень 2010 року) банк Росії повідомив про плани щодо організації разом із Фондом «Суспільна думка» опитувань населення для оцінки інфляційних очікувань. Цей захід планується як широкомасштабний і довготривалий проект, що свідчить про важливість зазначеної проблеми.

Практика оцінки інфляційних очікувань населення активно застосовується центральними банками розвинених країн при прийнятті рішень в межах грошово-кредитної політики. Так, в США інфляційні очікування населення оцінюються Університетом Мічигану. На основі опитувань респондентів представники університету щомісяця розраховують середнє значення очікуваної інфляції за наступні 12 місяців. Цей показник також аналізують як індикатор довіри населення до поточної грошово-кредитної політики і здатності центрального банку контролювати зростання цін в країні.

Треба зауважити, що поряд з потребою врахування цього чинника, не можна нехтувати явною недосконалістю показника, як кількісного вимірника. Адже, як правило, має місце висока неоднорідність вибірки – суттєві відмінності між групами населення, вікові відмінності, відмінності в місці проживання, належності до тієї чи іншої політичної партії, - що утруднює інтерпретацію результатів опитувань. Результати опитувань можуть також містити значні помилки вимірювань у випадку високої волатильності інфляційних очікувань.

Зарубіжний досвід з цього питання свідчить, що зміни інфляційних очікувань характеризуються високим ступенем інерції, яка виникає, коли результати опитувань населення слідує за динамікою фактичних показників інфляції. Крім того, має місце високий рівень недовіри населення до офіційних показників інфляції. Тому частіше центральні банки розвинених країнах використовують результати опитувань населення тільки в сполученні з опитуванням професійних прогнозистів і промислових підприємств.

Зауважимо, що використання опитувань населення для оцінки інфляційних очікувань менш поширене в країнах, що розвиваються, порівняно з розвиненими країнами.